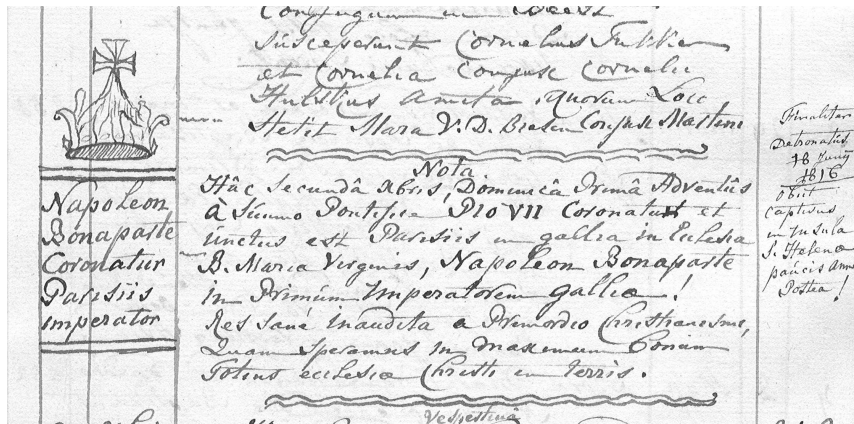

AQUA VITAE

INHOUDSOPGAVE

Colofon	2
Van de voorzitter	3
Bijeenkomst samen met Pasqualini	3
Afdelings 'homepage'	3
Agenda jaarvergadering 12 februari 2002	4
Begroting en afrekening afdeling Betuwe	4
Lezingenprogramma voorjaar 2002 afdeling Betuwe	5
Placaat tegen de ongelijke huwelijken geemaaneer 19 maj 1752	6
A. Spies	
Christina van Mourik	9
R. ten Ham	
Het zakkendragersgilde te Culemborg 1751-1839	11
R.H.C. van Maanen	
Acten van guarande uit Kesteren 1760-1797	24
A. Spies	
Onmondige kinderen en hun voogden in de Over-Betuwe 1731: schoutambt Heteren	27
W. van de Westeringh	

NGV

AFDELING BETUWE

Colofon

Zie afdelingswebsite: <http://betuwe.ngv.nl>

Losse tijdschriften: € 1,20 per stuk.

Van de voorzitter

Dit is de laatste aflevering van deze rubriek van mijn hand. Ik neem met gemengde gevoelens afscheid. Enerzijds hebben we een prachtige hobby en konden we in de afgelopen jaren veel interessante lezingen verzorgen. Anderzijds merken we dat de belangstelling terugloopt.

Tijd voor een andere aanpak? Ik maak in ieder geval ruimte om die veranderingen mogelijk te maken.

Ik wens de afdeling nog een lang leven toe met veel interessante lezingen en ik spreek de wens uit dat we het niveau van Aqua Vitae weten te handhaven. Ik ga overigens niet stilzitten maar wil het Betuwe Bestand verder uitbouwen. Geslachtsziekte is ongeneeslijk zeggen we wel eens.

Dank voor uw vertrouwen in de afgelopen jaren.

Martin IJzerman

Bijeenkomst samen met Pasqualini

In het voorjaar van 2002 zullen we een lezing organiseren in samenwerking met de historische vereniging Pasqualini te Buren. Deze lezing gaat over de geschiedenis van enkele karakteristieke panden in de regio en hun bewoners. Nadere bijzonderheden zullen we tijdens de bijeenkomsten bekend maken, op onze 'homepage' vermelden en verder in de regionale pers zodra de datum bekend is.

Afdelings 'homepage'

Op het moment van aanmaak van het tijdschrift wordt er nog aan gewerkt, maar bij het verschijnen van het tijdschrift is de 'homepage' van de afdeling Betuwe klaar. Deze staat voorlopig op het adres:

<http://www.xs4all.nl/~jooopk/Betuwe>

Hierop staan wetenswaardigheden van de afdeling. Ook tussentijdse mededelingen zullen hierop verschijnen.

Agenda jaarvergadering 12 februari 2002

Aanvang 20.00 uur.

Agenda.

1. Opening.
2. Vaststelling notulen jaarvergadering 2001.
3. Ingekomen stukken en mededelingen.
4. Jaarverslag secretaris 2001.
5. Jaarverslag penningmeester 2001.
6. Verslag kascontrolecommissie.
7. Verkiezing kascontrolecommissie.
8. Bestuursverkiezingen. Onze voorzitter Martin IJzerman heeft zich niet herkiesbaar gesteld voor een nieuwe periode. Bij het ter perse gaan was nog geen kandidaat beschikbaar om in de opvolging te voorzien. Gaarne roept het bestuur kandidaten op om zich te melden.
9. Afgevaardigden. Zoals bekend heeft de heer Van de Westeringh aangegeven zich niet meer beschikbaar te stellen voor deze functie. Wij zoeken een nieuwe afgevaardigde. Bij het ter perse gaan was nog geen kandidaat beschikbaar.
10. Rondvraag.
11. Sluiting.

Na de pauze 10-minutenpraatjes.

Begroting en afrekening afdeling Betuwe

	Begroting 2001	Werkelijk 2001	Begroting 2002
1 Zaalhuur	238,00	190,59	240,00
2 Sprekers	318,00	245,04	310,00
3 Afdelingstijdschrift e.d.	953,00	885,00	875,00
4 Bestuurskosten	113,00	33,58	75,00
5 Promotie-activiteiten	91,00	42,38	90,00
6 Bibliotheek e.d.	0,00	0,00	0,00
7 Diversen	0,00	0,00	0,00
8 Totaal	1713,00	1406,59	1590,00

De begroting en afrekening zijn in euro's.

Lezingenprogramma voorjaar 2002 afdeling Betuwe

De lezingen vinden plaats op de 2^e dinsdag van de maand in de stijlzaal van het streekmuseum bij de Waterpoort te Tiel, adres Plein nr. 46-48. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur.

8 januari *Geld in archieven en muntsoorten*

Naar aanleiding van de invoering van de euro hebben wij de heer H.W. Jacobi, van het Koninklijk Penningkabinet te Leiden uitgenodigd om een lezing te houden over welke muntsoorten wij in de archieven tegen kunnen komen. Ook het rekenen met deze munten komt aan de orde.

12 februari *Jaarvergadering en 10-minutenpraatjes*

Elders vindt u de agenda van de jaarvergadering en de financiële gegevens. Na de pauze worden er zogenaamde 10-minutenpraatjes gehouden. Deze zijn steeds een succes. Indien u vindt dat u ook 10 minuten kunt vullen, horen wij graag van u.

12 maart *Naspeuringen naar een dorp en zijn inwoners*

De heer J.N.A. Groenendijk doet al gedurende lange tijd onderzoek naar de geschiedenis van het dorp Gameren. In de lezing zal hij aangeven welke bronnen hiervoor zijn te raadplegen. Aan de hand van één bepaalde familie licht hij dit onderzoek toe.

9 april *Foto's als historische bron bij genealogisch onderzoek*

Door mevr. M. Wilke.

De laatste jaren is de belangstelling voor foto's als historische bron gestaag toegenomen. Foto's blijken allerlei prachtige en interessante informatie te bevatten over het algemene en persoonlijke verleden. Maar hoe prachtig deze bron ook mag zijn, tegelijkertijd is het niet zo eenvoudig de foto goed te begrijpen. De schijnbare vanzelfsprekendheid van de afbeeldingen en de algemene acceptatie van het 'ritueel' fotograferen als onderdeel van onze leefwereld, maakt het gecompliceerd om de foto verantwoord te duiden.

In deze lezing zal ingegaan worden op de mogelijkheden om foto's te gebruiken bij historisch onderzoek, in het bijzonder familiegeschiedenis. Daartoe wordt eerst een korte inleiding gegeven over de ontwikkeling van de fotografie en hoe het fotograferen een plaats heeft gekregen in het leven van alledag. Daarna zal aan de hand van voorbeelden besproken worden wat de foto ons leert of laat zien, met het familiealbum als 'case'.

Voorafgaand een korte ledenvergadering met betrekking tot de voorbereiding van de Algemene Vergadering van 27-04-2002.

Placaat tegen de ongelijke huwelijken geemaaneer 19 majj 1752

A. Spies

Huwelijken tussen personen van de Gereformeerde en de Roomse religie waren aanleiding voor de Staten des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen om het onderstaande plakkaat in het jaar 1752 uit te vaardigen. De tekst van dit plakkaat is getranscribeerd vanuit de kerkelijke boeken van de Nederlands Hervormde Kerk te Kesteren, waarin het destijds door de predikant Jacobus van Geelkercken, op last van de overheid, werd overgeschreven.

De Staten des Furstendoms Gelre en Graafschap Zutphen, allen den gene, die desen zullen zien, ofte horen lesen, Salut,

Doen te weten, Alsoo ons te voren zijn gekomen klagten, over de grote onheijlen welke daaglijks hoe Langer hoe meer uit de ongelijke Huwelijken tussen Personen Van de Gereformeerde en die van de Roomse Religie ontstaan en niet alleen veele twisten en oneenigheden tussen sodane Echtgenoten, derselver kinderen en huijsgesinnen veroorsaken, maar dat daar door ook komt te gebeuren dat eenige soo niet alle sodane kinderen, uit sodanige Huwelijken geboren, in de Roomse Religie werden opgevoed, Jaa dat selfs sulke gereformeerde Echtgenoten door Lastige aanhoudinge en vexatien van haar Rooms-gesinde mans en vrouwen, en derselver aanhang werden gepermoveert en verleijd om tot openbare Ergernis de Ware gereformeerde Religie te verlaten en sig tot de Roomse dwalingen te begeven: En daar in soo veel doenlijk willende voorsien en beletten aan de eene kant dat door de Jonkheijd van Jaren onbesonnen driften en sonder overweging van de beklagelijke en verderflijke gevolgen van dusdane Huwelijken daar toe niet werden vervoert, En aan de andere sijde dat de voorschreven inconvenienten soo veel mogelijk mogen werden tegengegaan en vermindert,

Soo is 't dat wij hier mede hebben goed-gevonden te ordonneren en te statueren

1.

Eerstelijk, dat aan geen Personen van de Ware Gereformeerde of Protestantse Religie of deselve toegedaan, of daarin opgevoed, wie of van wat staat of Conditie ook soude mogen zijn, eenige Huwlijks geboden met Personen van de Roomse Religie zullen mogen worden gegunt, soo Lang de Mans-personen den ouderdom van vijf en twintig en de Vrouws-personen die van twintig Jaren niet volkomen zullen hebben vervult, waar van bij Exhibitie van Extracten uit de Doop-registers aan die genen welke de Huwlijks geboden moeten inschrijven, zal moeten blijken, sonder onderscheid of deselve Personen reets in eerdere Huwlijck mogte zijn geweest dan niet, op poene dat de Inschrijving van voorschreven Personen

Contrarie dit Articul gedaan en de Huwlijken daar op gevolgt, zullen zijn nul en onbestaanbaar en de kinderen daar uit geboren werdende, onwettig.

2.

Dat alle Trouw-beloften tussen de vooschr[even] personen respective onder de vijf en twintig of twintig Jaren zijnde, 't zij mondeling of ook schriftelijk reets gegeven of nog te geven, zullen zijn absoluut kragteloos en selfs na de vijf en twintig of twintig Jaren respective sonder Effect en dat het dienvolgende aan alle deselve Personen ten wetersijde zal vrijstaan om ten allen tijde van voorschreven trouwbeloften te resiliëren en aftagaan, sonder dat de Raden van onsen Hove daar op regt zullen mogen doen of iemand uit hoofden van dien Condemneren. En op dat onse goede Intentie niet zal werden geEludeert door sodanige Gereformeerde of Protestanten, die om met Rooms-gesinde te trouwen sig soo verre soude konnen laten verleijden dat se voor 't aantekenen der geboden tot de Roomse Religie quamen overtgaan, om daardoor niet onderhevig te zijn aan 't gene hier voren is gestatueert, soo willen wij.

3.

Ten derden dat aan genen van vooschr[even] Personen, die de ware gereformeerde Religie beleden hebbende, deselve toegedaan geweest of daarinne opgevoed zijnde, deselve hebben verlaten en tot de Roomse zijn overgegaan en vervolgens met Personen van de Laatsgemelte Religie sig in Huwlijck souden willen begeven, eenige huwlijks geboden met Roomsgesinde zullen werden gegunt, dan na verloop van een Jaar, na dat zij de gereformeerde of Protestantse godsdienst versaakt en van de Roomse Professie hebben gedaan gehad, waar van zij behoorlijk en voldoende bewijs zullen moeten vertonen aan die genen door welke de geboden aangetijckent worden, mede op poene bij 't eerste Articul vermeldt: En zal daar en boven mede plaats hebbe al 't genen in vorige Articulen is gestatueert even als of zij de Gereformeerde of Protestantse Religie niet hadden verlaten.

4.

En ten vierden, nadien het mede soude konnen gebeuren dat tot verijdeling van ons goede oogmerk in desen, selfs Rooms-gesinden soo verre soude gaan van in uiterlijke schijn haar Religie te verlaten en tot de Gereformeerde of Protestantse overtgaan, ten eijnde om met een Persoon van deselfde Religie te kunnen trouwen sonder aan 't voorschrift van dit Placaat gehouden te zijn, dog met intentie om na 't voltrocken Huwlijck tot het Roomse geloof wedertekeren; Soo willen wij dat tot voorkoming van 't selve ontrent Personen van de Roomse tot de Gereformeerde of Protestantse overgegaan, en met iemand van deselfde Religie willende trouwe, vice versa, mede zal plaats hebben, al 't gene hier voren art[icul] 3 ten Reguarde van Gereformeerden of Protestanten tot de Roomse Godsdienst overgaande, is gestatueert.

5.

Ten vijfden, Een Rooms-gesinde geen van de voorschreven poincten obsterende en tragtende met een van de gereformeerde of Protestantse Religie te trouwen, zal dan nog gehouden zijn bij het aanteykenen der geboden te beloven de gereformeerde Parthije niet te zullen verhinderen, maar vredelijk laten gebruiken alle pligten van de Gereformeerde Religie, soo wel binnen als buijten 's huijs en soo wel bij gezondheid als siekte.

6.

Ten sesden, Zullen alle Kinderen uit een huwlijk van iemand van de Gereformeerde of Protestantse Religie met een van de Roomse-gesindheid geprocreëert werdende, niet alleen moeten worden gedoopt in de kerke tot dewelke 't zij Vader of Moeder die van de Gereformeerde of Protestantse Religie is gehoord, maar ook in deselve Religie moeten worden opgevoed, wordende alle bedingen welke daar ontrent bij Parthijen bij monde of geschrift, Renversaal of hoe deselve ook anders ter Contrarie soude mogen werden gepasseert, voor nul kragteloos en geender waarde bij desen verklaart; En worden de Officieren en Magistraten bij desen wel Expresselijk belast om op dit poinct, rakende sodanige kinderen in 't bijzonder te letten en Sorge te dragen dat daaraan werkelijk voldaan werde: Gelijk ook verder alle Officieren en Magistraten, Predicanten en Kerkenraden, door welke de Inschrijving gedaan of de Trouw gesolemniseert werd, Respectivelijk worden gelast nauwkeurig agt te geven dat dit ons Placaat behoorlijk en exactelijk in alle sijne Leden en delen nagekomen en agtervolgt word op de boete van hondert Silvere Ducatons, bij een ieder te verbeuren die Contrarie 't voorsch[re]vene gestatuëerde soo ontrent de Inschrijving der geboden als andersins bevonden zal werden gedaan te hebben, te Appliceren een derde part ten behoeven van den Officier of die Calange komt te doen; het tweede derde part ten behoeven van den Aanbrenger, En het Resterende derde-part ten behoeven of Profijte van den Armen van de plaatse, daar de Contraventie zal wesen begaan;

Blijvende voor 't overige 't gene bij vorige Placaten of Ordonnantien met Resolutie tot de Paus-gesinden is gestatueert, voor soo veel in desen eenigsins van Applicatie kan zijn in zijn volle kragt en waarde;

En ten Eijnde niemand eenige Ignorantie hier van soude mogen voorwenden, zal dese allomme werden gepubliceert en geaffigeert ter plaatse waar men gewoon is sulks te doen.

Dies 't oirkonde hebben wij des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen Secreet Segel hier onder op het Spatium doen drucken en is desen door den Griffier onderteijkend geworden.
Aldus gedaan en gearresteert op een ordinaris Land-dag binnen de Stad Nijmegen

den 19 Maij 1752

(Onderstont) Ter ordonn[antie] van Haar Ed[ele] Mog[enden]

(En was getekent) J. van Essen

Te Arnhem

Bij de Wed[uwe] van Hend[rik] van Goor ordin[aris] Drukster van den Hove
Provintiaal van Gelderland 1752

Christina van Mourik

R. ten Ham

Na het verzoek om kopij in de vorige uitgave heb ik gekeken of ik toch iets heb voor Aqua Vitae, het liefst natuurlijk over een familie in de Betuwe. Mijn eigen genealogie begint in de Achterhoek en komt via Velp en Groesbeek uit in Nijmegen, daar moet ik dus niet zoeken. Mijn "opoe Ham" (Geertruida van den Hof), overleden in 1948, is geboren in Lent. De voorouders van mijn moederskant (Laurensen) wonen begin 19^e eeuw in Huissen. In beide gevallen hebben we het dus over de Over-Betuwe. Dan mijn vrouw. Haar vader (Johan Cornelis Busch) is geboren in Opheusden, dat is al dichter bij huis. Alleen, zijn ouders hebben daar net geen 9 maanden gewoond voor zij in 1909 naar Nijmegen verhuisden. Gelukkig komen we via zijn moeder (Christina van Mourik) toch uit bij een Betuwse familie en daarvan heb ik het volgende gevonden:

Christina van Mourik, modiste, geboren Utrecht 29-04-1878, getuigen: Leonardus Klarenbeek 27 jaar en Hermanus Ruiters 26 jaar, overleden Nijmegen 03-06-1924, dochter van Cornelis van Mourik, timmerman, en Mechelina Hendrika van Gelder. Zij werd geboren in de Kapelstraat wijk J nr. 79. In het BR (bevolkingsregister) beslaat dit adres vele bladzijden met doorgehaalde namen, een soort opvang- of doorgangshuis voor nieuwkomers? Later woont zij bij haar vader, adres: Bemuurde Weerd OZ49bis Utrecht (in BR1900-1910 nr. 3 blad 678 is "dochter" doorgestreept en gewijzigd in "in dienst") Toen haar vader in 1901 naar Ede vertrok ging zij wonen (en werken?) bij de familie Herman Garnt adres: Wagendwardsstraat 63 Utrecht. Haar vader komt dan via Dodewaard weer terug naar Utrecht en woont in 1904 Oudegracht 84. Hoe en waar Christina haar man heeft ontmoet is onbekend, zij woonde in Utrecht en haar man in Valburg. Gehuwd Valburg 16-02-1905 met Willem Karel Busch, bakker, melkslijter, evangelist Pinkstergemeente, geboren Elden (Elst Gelderland) 14-08-1879, overleden Bennebroek 09-02-1943, zoon van Johan Daniël Busch, tapper, bakker, logementhouder en Berendina Johanna Theresia Vink, logementhoudster (1866). Hij hertrouwt met Jantje Witvoet.
Uit dit huwelijk:

1. Everdina Mechelina Theresia, geboren Dodewaard 18-02-1906, overleden Heemstede 17-12-1987. Gehuwd met Daniël Schipper.
2. Johan Cornelis (Jo), bakker, metaalbewerker, geboren Opheusden 29-06-1909, overleden Ewijk 17-06-2000. Gehuwd met Cornelia Woets.
3. Willem Hendrikus, vertegenwoordiger, geboren Nijmegen 17-08-1917, overleden Amstelveen 16-03-1979. Gehuwd met Elisa Maria Malefaçon.

Stamreeks van Christina van MOURIK

Generatie I

- 1 Christina van Mourik, modiste, geboren Utrecht 29-04-1878, overleden Nijmegen 03-06-1924. Gehuwd Valburg 16-02-1905 met Willem Karel Busch, bakker, melkslijter, evangelist Pinkstergemeente, geboren Elden (Elst Ge) 14-08-1879, overleden Bennebroek 09-02-1943, zoon van Johan Daniël Busch, tapper, bakker, logementhouder, en Berendina Johanna Theresia Vink, logementhoudster(1866).

Generatie II

- 2 Cornelis van Mourik, timmerman, geboren Beusichem 31-08-1835, overleden Utrecht 14-09-1906. Gehuwd (1) ca 1860 met Geertruida Wilhelmina Hulsmann, overleden voor 1877. Gehuwd (2) Heteren 22-05-1877 getuigen: Jacob van Gelder, tabaksplanter, 35 jaar, broeder van de bruid; Teunis Jacob van Gelder, voerman 34 jaar, idem; Jacob Hendrik van Gelder, landbouwer te Andelst 27 jaar, idem en Derk Vermeer, tapper te Heteren, met Mechelina Hendrika van Gelder (zie 3).
- 3 Mechelina Hendrika van Gelder, geboren Heteren 15-11-1838, overleden Utrecht 27-01-1900, dochter van Jacob van Gelder en Hendrina Franken.

Generatie III

- 4 Cornelis van Mourik, werkmans, geboren Beusichem 08-10-1799, gedoopt Zoelmond 12-10-1799. Gehuwd Beusichem 15-11-1828 getuigen: Willem van Ronselen, rentenier 72 jaar, wonende in het klooster onder Asch; Jan Karel Romijn, Hoogdijk Heemraad 27 jaar, Aaldert van Wijk, eerste assessor 43 jaar en Cornelis Anthonie Bonte, landeigenaar 60 jaar met
- 5 Christina van Veenendaal, geboren Beusichem ca 1805, dochter van Willem van Veenendaal en Maagje van Zandwijk.

Generatie IV

- 8 Cornelis van Mourik, werkmans, gedoopt Zoelmond 12-09-1762, overleden aldaar 21-10-1830. Gehuwd aldaar 13-04-1788 met
- 9 Cornelia van Bergen, gedoopt Zoelmond 08-06-1767, overleden Beusichem 08-07-1834, dochter van Lauwrents, soldaat onder het Regiment Hollandse Garde te voet, en Aardtje Reijmkerck.

Generatie V

- 16 Steven van Mourik, gedoopt Buren 06-07-1722, overleden aldaar 05-07-1789. Gehuwd Zoelmond 08-06-1755 met
- 17 Berentje(Bartje) van Zeijst, gedoopt Buren 1728, begraven Zoelmond 19-04-1806.

Bronnen:

Streekarchivariaat Rivierenland(Tiel), GANijmegen, RAGelderland, RAUtrecht (BS, BR, DTB-registers), familievereniging Van Mourik en de familie Busch.

Het zakkendragersgilde te Culemborg 1751-1839

R.H.C. van Maanen

Inleiding

In 1765 besloot de Culemborgse magistraat het bestaande reglement opnieuw op en vast te stellen. Aanleiding hiertoe waren de vele aanvullingen en besluiten waardoor het bestaande reglement onduidelijk was geworden en men 'duisterheden en daar uit voortspuitende geschillen' wilde voorkomen. Aan de hand van het bewaard gebleven gildenboek zijn daar waar nodig en mogelijk praktijkvoorbeelden gegeven van de toepassing van het reglement. Verder is steekproefgewijze gebruik gemaakt van de begrafenisposten voor de St. Barbarakerk om na te gaan of dit aanvullende c.q. corrigerende informatie opleverde. Het antwoord hierop luidt bevestigend. Verder onderzoek kan dan ook dit artikel, dat niet meer dan een eerste opzet is, aanvullen waarbij ook de tweede Culemborgse kerk moet worden meegenomen.

Gildenmeesters, medehelpers, procureurs en boden

De magistraat benoemde uit de gildenbroeders drie bekwame personen, te weten een gildenmeester bijgestaan door twee medehelpers, belast met het toezicht op het gilde. Taak was alles in goede orde te krijgen en te houden en een ieder te behandelen zoals vastgelegd in de bepalingen. Jaarlijks trad de gildenmeester af om opgevolgd te worden door de oudste (langs zittende) medehelper of iemand door de magistraat als het meest daartoe geschikt beoordeeld. In het eerste geval werd een nieuwe medehelper benoemd. Overigens kon de magistraat besluiten de benoemingsperiode te verlengen. Er werd steeds een gildenmeester, bijgestaan door twee medehelpers, benoemd. Later worden deze drie functionarissen ook wel aangeduid als hoofdlieden of de hoofdman met opziens. Door het intermediar

administratief bestuur van Culemborg werden op 6 oktober 1798 drie commissarissen benoemd, belast met het toezicht over het voormalige gilde. In 1802 is weer sprake van hoofdlieden, gekozen uit de zakkendragers zelf. De gildenmeester was in principe belast met het beheer van de inkomsten en uitgaven van de gildenpenningen, maar was wel verplicht in alle voorkomende aangelegenheden te beraadslagen met zijn medehelpers voordat er een besluit werd genomen. Gildenmeester en medehelpers mochten een procureur aanstellen die hen bijstond in alle voorkomende geschillen. De te benoemen bode werd belast met alle gildendiensten, in het bijzonder met de exploitanten tot executie.

Toelating tot het gilde

Op 17-6-1758 besloten de raden en de magistraat gelet op het verzoek van het gilde tot vermindering van het aantal zakkendragers. Het gilde bestond vanaf 1765 volgens het reglement uit maximaal uit 24 leden, inclusief gildenmeester en medehelpers. Dit hield in dat er geen nieuwe leden werden toegelaten totdat men beneden het maximaal aantal kwam. Daarnaast werd men niet aangenomen door het gilde wanneer het aspirantlid niet door de magistraat tot zakkendrager was aangesteld. Een nieuwe gildenbroeder betaalde vijf gulden gildengeld ten behoeve van de bus en voor zijn medebroeders een half vat bier ter waarde van vier gulden.

Teerdag

De rekeningen werden jaarlijks, in principe in de maand december, afgehoord in één van de plaatselijke herbergen, zo in 1752 in het Schippers Huijs en in 1767 in De Engel. Met voorkennis en toestemming van de magistraat of tenminste de drossaard c.q. de schout werd het gehele gilde uitgenodigd voor een vergadering om naar oude gewoonte 'alles wat dienstig' was te verteren. Voor deze zogenaamde teerdag moesten drossaard, schout, stadsburgemeester en twee schepenen-commissarissen worden uitgenodigd. Ten overstaan van deze heren werd de jaarrekening overlegd en verantwoord en voorgelezen aan de gildenbroeders. Wat er zich op eerdere teerdagen heeft afgespeeld, laat zich raden als we in artikel 10 van het reglement lezen dat elke gildenbroeder zich ordentelijk moest gedragen en geen ruzie mocht maken. Hield men zich hier niet aan, dan had men maar te vertrekken en bovendien nog eens drie gulden boete te betalen.

Op de rekeningen vinden we naast de uitgaven aan de begravenissen onder meer de volgende posten terug. In 1760 werd ten tijde van de strenge koude en het besloten (=dichtgevroren) water aan dertig gildegasten wekelijks elk f 1:10:00 uitgekeerd. In 1768 ontving men van doctor Leempoel f 10:10:00 voor de trasmolen. In 1810 werd aan Antony Pieck f 5,70 als schadevergoeding voor een vernielde kruik olie en in 1823 aan een andere benadeelde f 25,- voor de schade

aan een vat tabak uitgekeerd. In 1829 werd voor f 4,- een nieuwe slede aangeschaft.

Gedragsregels

Binnen het gilde golden gedragsregels ten opzichte van de 'directie' en medegildenbroeders. Zo mocht men de gildenmeester en medehelpers niet met woorden of daden direct of indirect beledigen op straffe van vier stuivers en, wat veel zwaarder was, het gedurende zes weken niet meer mogen deelnemen aan het werpen [van de dobbelstenen]. Ook onderling mocht men elkaar niet 'injurieren' (kwetsen) op straffe van zes weken geen dobbelen. En vloeken en liegen mocht ook niet, althans in het zakkendragershuisje of elders terwijl men aan het werk was. Deed men dit wel dan werd vier stuivers boete opgelegd. Natuurlijk wilde men ook voorkomen dat de gildenmeester de vrije hand kreeg in het opleggen van straffen. Zo mocht hij de 'dobbel' niet verbieden zonder te overleggen met zijn medehelpers en waarbij met meerderheid van stemmen moest worden besloten. Alle onderlinge meningsverschillen tussen de gildenbroeders moesten aan de gildenmeester en medehelpers worden voorgelegd. Na verhoor van de partijen werd een besluit genomen. Werd er een geldelijke boete opgelegd, dan moest deze eerst worden voldaan voordat er weer gedobbeld kon worden. Alle boetes waren bestemd voor de bus.

Wanneer het marktdag was, moest hetzij de gildenmeester hetzij één van de medehelpers aanwezig zijn om er op toe te zien dat alles in goede orde verliep. De gildenmeester was hierbij verplicht op markt- en andere dagen de oude gildenbroeders een gemakkelijke post te bezorgen, waarbij zij wel het recht behielden op de gelijke verdeling van de beurtgelden. Overleed een gildenbroeder, zijn vrouw of één van zijn kinderen en vond de begrafenis via de bus plaats, dan waren alle gildenbroeders verplicht aanwezig te zijn. Werd dit nagelaten, dan moest tien stuivers aan de bus worden betaald.

Verdeling der werkzaamheden

Eerder is het werpen of dobbelen ter sprake gekomen. Het werpen van dobbelstenen bepaalde namelijk wie een bepaalde opdracht kreeg toebedeeld. Het gehele jaar door, uitgezonderd zon- en feestdagen, werden meestal vier soms zes gildenbroeders, ter beoordeling van gildenmeester en medehelpers, via dobbelen aangewezen die op de markt en aan de Lek aanwezig moesten zijn voor eventueel beschikbaar werk. Deze heren moesten wel (uit)'gerust' zijn, zo niet dan vijftig stuivers boete en zondig bij 'fouten' door een ander worden vervangen, mits gildenmeester of een medehelper dit toestond. Dat om werk dobbelen, mocht alleen in het zakkendragershuisje, staande bij de Lekpoort plaatsvinden, in de zomermaanden april-augustus om 05.00 uur, in maart en september om 06.00 uur

en in november-januari om 08.00 uur. Overigens konden gildenmeester en medehelpers dit dobbeluur vervroegen op voorwaarde dat alle gildenbroeders hiervan op de hoogte werden gesteld. Ging het om te verwachten loswerk bij arriverende (beurt)schepen, dan mocht men pas beginnen met dobbelen nadat het schip aangelegd en vastgelegd was. Arriveerde een gildenbroeder te laat, dan kon hij (achteraf) geen misgelopen dobbelbeurt claimen. Op iedere dinsdag, en zo dikwijls als door de directie gewenst was, moesten alle gildenbroeders zich op het werk melden. Eén van hen werd aangewezen als schrijver en aan hem moest een ieder opgeven hoeveel hij gedragen had. 's- Avonds werd in het zakkendragers-huisje onder alle gildenbroeders het gebeurde geld gelijkwaardig verdeeld. Mocht iemand geld achterhouden, verdiend buiten het medeweten van de broeders om, dan hing hem een forse boete boven het hoofd. Namelijk een gulden voor elke verzwegen stuiver en zes weken lang niet mee dobbelen. Zowel de schepenen of schuitjes in de stadsgracht aan de Binnenbrug of elders als die op de Lek arriveerden, werden door het gilde verwerkt. Gildenbroeders die aan de Meer, de Lek, op de markt of elders werk verkregen, waren gehouden dit te volbrengen. Bij nalaten hiervan, raakte men werk en loon kwijt en werd men beboet met vier stuivers. Wel mocht met instemming van de werkgever 'met de steen' worden geworpen. Bij turfschepen lag het iets anders. Degene die hiervan het werk had gewonnen, werd vrijgelaten om zijn verdiensten voor zichzelf te houden of in de 'gemeentedeling' te brengen. Deed hij het eerste, dan mocht hij die dag verder niet meer dobbelen en 's avonds wanneer in de beurt gedragen werd, niet meedelen.

Dat niet alles van een leien dakje verliep, bewijzen wel de magistraatsresoluties van 1775 en 1791. Wat gebeurde er in 1775? Gildenmeester en medehelpers hadden bij de magistraat geklaagd dat enkele gildenbroeders, die dankzij de dobbelwerk aan de Meer of elders gewonnen hadden, zich soms bij het lossen en anderszins zich er met een jantje van leiden af wilden maken. Op 2 oktober luidde het besluit dan ook dat iedereen die werk gewonnen had, beschouwd werd als zijnde absent wanneer men te laat kwam buiten de tijd dat twee vrachten geladen hadden kunnen zijn. Ook het drankgebruik speelde een grote rol. Er waren verscheidene klachten over onbehoorlijk gedrag binnengekomen en men had ervaren dat vele gildenleden zich vaak en voor dinsdag op de wekelijkse marktdag aan drank te buiten gingen en aanwezigen onfatsoenlijk bejegenden en wat leidde tot 'merkelyk ongerief' van kooplieden die hen nodig hadden. Op 31 januari 1791 werden alle gildengasten op het hart gedrukt zich te houden aan het reglement en hun verantwoordelijkheden na te komen en zich niet aan drank te buiten te gaan. Gildenmeester en medehelpers werden gelast onmiddellijk in te grijpen wanneer een gildenlid toch onbekwaam was en de officier hiervan op de hoogte te stellen.

Op 3 mei 1798 willigde de magistraat het verzoek van de weduwe G. Midde[l]koop in om tot weder opzeggen toe het zakkendragershuisjes, staande

buiten de Zandpoort, te bewonen. Voorwaarde was wel dat de gildenleden bij het laden en lozen van goederen aan de Meer, het mochten gebruiken.

De Bus

In deze bus werden het contant geld en verdere effecten en goederen, eigendom van het gilde, bewaard en beheerd door de gildenmeester en een medehelper. De sleutels werden bewaard door de medehelpers, tenzij de bus bij een medehelper berustte. Dan waren de gildenmeester en de andere medehelper sleutelbewaarders. De inkomsten van de gildenbus waren tweemaal. Ten eerste de al eerder besproken boetes, ten tweede bijdragen door de gildenbroeders. Wekelijks moest elke zakkendrager 'hoofd voor hoofd' een stuiver bijdragen. Wanneer op markt- of andere dagen in de gemeentebeurt werd gedragen, werd aan de bus van al hetgeen verdiend was een deel afgedragen ten behoeve van de zieke broeders die niet hadden kunnen werken. De vier of zes broeders die het werk van de wekelijkse markt- of buurtschuit hadden gewonnen, betaalden een stuiver. De gildenmeester was verantwoordelijk voor de inkomsten en legde hiervoor jaarlijks verantwoording af. Buitengewone verteringen mochten niet ten laste van de bus worden gebracht. Was er voldoende contant geld aanwezig, dan kon op de gewone teerdag in overleg met de commissarissen, afkomstig uit de gemeente, besloten worden dit tegen een behoorlijke rente uit te zetten. In 1793 werden bij de gildenmeester thuis een tweetal obligaties aangetroffen. Een, groot f 50,- ten laste van Frans Oostindien met als pand diens huis in de Prijstraat en daterende van 13-12-1752 en een tweede, groot f 120,-, ten laste van Hendrik van Unen met als pand diens huis in de Nieuwstraat en gedateerd 18-5-1756. Uit de bus werden de kosten van het schoonmaken van de straat buiten de Sandpoort, tussen de Schutskooi en de Meer, voor de helft betaald. De wederhelft werd betaald door het voermansgilde. Verder werden de begrafenissen van overleden gildenbroeders, hun vrouwen en kinderen betaald. Voorwaarde was wel dat het overlijden van vrouw en kinderen plaats vond bij leven van de gildenbroeder, de kinderen niet ouder dan twintig jaar waren en tot hun overlijden kost en inwoning bij hun vader thuis genoten.

Op 1 februari 1773 kwam een curieuze kwestie aan de orde in de magistraat-vergadering. Het was de magistraat al enige tijd bekend dat het gilde het ophalen van de zogenaamde nieuwjaarsgiften binnen de stad en graafschap en enkele nabijgelegen dorpen had verpacht. De pachters waren drie gildengasten, te weten Steven Oost-Indien, Jan Visser en Cornelis Borgsteijn. Enkele dagen voor de bewuste vergadering was deze drie heren te verstaan te geven dat het de magistraat 'gansch onaangenaam' was waarmee zij bezig waren. De drie moesten het opgehaalde geld terstond op het stadshuis afleveren ten gunste van de armbussen. De eerste twee echter waren met 'eene sekere arrogantie' voor de hoge heren verschenen en pretendeerden nergens vanaf te weten. Sterker zij stonden in hun

recht om de giften op te halen en ook op Pasen en Kerstmis rond te gaan. De derde, Borgsteijn, bood zijn excuses aan en zegde toe het ophalen voortaan na te laten. Het magistraatsbesluit verbood het zakkendragersgilde voortaan nieuwjaars-gelden, paaseieren en kerstbroden te verpachten op straffe van cassatie voor elke gildengast. Oost-Indien en Visser kregen vanwege hun 'zeer' onbehoorlijk gedrag het verbod gedurende zes weken het gilde waar te nemen en moesten samen met Borgsteijn elk f 3,- op het stadhuis betalen, op hun loon in te houden door de overliden van het gilde. Zes jaar later kwam de kwestie weer in de magistratuur aan de orde. Enkele zakkendragers hadden op de teerdag op 9-12-1778 in de herberg 't Schippers Huijs aan de commissarissen gevraagd om net als vroeger op nieuwjaar weer rond te mogen gaan en dit gunste van de gildenbus te verpachten. De magistratuur nam een niet mis te verstaan besluit op 22-2-1779. Het verzoek werd van de hand gewezen. Het gilde in het algemeen en aan de gildenleden in het bijzonder werd uitdrukkelijk verboden direct of indirect enige douceurs of 'fooytjes' op nieuwjaar of wel ander tijdstip dan ook boven de feitelijke verdiensten aan ingezetenen of vreemdelingen te vragen laat staan te eisen.

Het daadwerkelijke vervoer: wat mocht wel en wat niet

Alle koopmanswaren aangevoerd met (beurt)schepen en het op de markt aangevoerde, mocht alleen door zakkendragers worden bewerkt, uitgezonderd hout en steen die niet onder het gilde vielen. Voerleden mochten niet dragen, maar moesten zich 'vergenoeën' met hun vracht. Het laden van schepen stond, uitgezonderd het koren, vrij. Personen afkomstig van de marktschepen mochten zelf of via hun personeel pakjes die zij konden dragen meenemen, maar het pakgoed met wagens afgehaald, moest aan de zakkendragers worden overgelaten. Hierbij ging men er vanuit dat het om koopmanswaren ging. Een schipper mocht de goederen die hij met zijn beurtschip had vervoerd, niet zelf uitladen wanneer hij winkelier was en wanneer het goederen betrof bestemd voor de doorverkoop. Op overtreding stond vijftig stuivers boete. Toch waren van deze bepaling enkele categorieën uitgezonderd. Zo gold dit niet voor lieden met een speciaal octrooi hiertoe en groenteverkopers die al dan niet zelf of door eigen personeel allerlei groenten uit de schuiten en beurtschepen haalden of lieten halen. Op deze uitzondering was natuurlijk weer een uitzondering. Hele zakken met knollen mochten alleen door het gilde worden gedragen. Vreemde lieden dienden zich te houden aan de bepalingen, uitgezonderd die afkomstig uit het graafschap Buren. Deze laatste genoten hetzelfde voorrecht als de Culemborgse burgers. Dit hield in dat de goederen afkomstig van Culemborgse beurtschepen en geladen in wagens bestemd voor Beusichem elders door het zakkendragersgilde werden verwerkt. Wanneer de beurtschippers goederen van vreemde lieden naar hun huizen wilden doen brengen en de zakkendragers dit berichtten, dan werden zij betaald per stuk en niet per wagen.

Koren op de markt of elders aangekocht van vreemdelingen of korenverkopers mocht alleen door zakkendragers worden gedragen op straffe van de gebruikelijke vijftig stuivers. Aan koren(ver)kopers was het toegestaan door hun eigen personeel, over het algemeen steeds aangeduid als 'gebroodde dienaars', hun koren van de ene naar de andere zolder te laten overbrengen. Dit gold ook wanneer zij koren met hun eigen wagens naar andere plaatsen verzonden. Voorwaarde was hierbij dat ging om koren op hun eigen vloer gedorst. Wanneer het laatste niet het geval was en men misbruik maakte van de situatie dan werd een hoge boete geëist. Niet de gebruikelijke vijftig stuivers, neen, nu een evenredige hoeveelheid in guldens! Brouwers en andere burgers die hun eigen koren buiten de marktdag om kochten van inwoners, niet zijnde koren(ver)kopers, mochten dit ook door eigen personeel laten dragen. Het was aan buitenlieden toegestaan hun eigen koren zelf op de wagens te laden, maar het lossen van het koren in de schepen was weer voorbehouden aan het gilde.

Personen die hun fruit met wagens op de marktdag aanvoerden, betaalden aan de zakkendragers voor op- en afladen per zak vier duiten, '*ofschoon de sakken op de wagens mogten blijven staan en niet afgezet*' werden. Vruchten buiten het graafschap Culemborg gewassen (gegroeid) moesten door het gilde worden bewerkt. Ook wanneer zij aan Culemborgse burgers toebehoorden of afkomstig waren van boomgaarden buiten het graafschap gelegen maar eigendom van Culemborgse burgers. Het dragen van kersen en pruimen zowel van binnen als uit het graafschap aanwezig, was voorbehouden aan het gilde tegen een prijs van twee penningen per ben of mand.

Turf op wagens laden kostte de ingezetenen en buitenlieden per wagen twee stuivers. Buitenlieden die maar enkele tonnen haalden, betaalden als vanouds vier penningen per ton. Ook zoute vis, haring, bukkum, sprout en stokvis bestemd voor winkeliers en anderen aangevoerd met de marktschepen werden gedragen. Wel moest voor de bestelling aangifte zijn gedaan bij de ontvanger van de Rouwen en Ell-accijns. In- en uitgeslagen kalk werd als koopmanschap beschouwd en dus ook door het gilde verwerkt.

In 1779 ontstond een meningsverschil tussen de joodse koopman Salomon Heymans en het gilde vanwege het lossen en verwerken van binnen de stad aangevoerde en verkochte tabak. Op 9 april luidde het magistraatsbesluit dat per mand van duizend pond gewicht acht stuivers, bij 1.100 pond elf stuivers, 1.200 pond twaalf stuivers en voor elke 100 pond erbij steeds een stuiver verschuldigd waren. Voor de binnenkomende wagens die gelost werden, was een halve stuiver per honderd pond verschuldigd.

Op 21-11-1796 gelastte de magistratuur Matthijs Rademaker zich te houden aan het reglement. Rademaker had namelijk een schuit aardappelen, liggende buiten de

Zandpoort op de Meer, laten lossen door niet-gildenleden. Hij meende dit te kunnen doen omdat het ging om door hem zelf op Asch verbouwde aardappelen en dus zijn eigendom. De magistraat zag dit anders. Weliswaar waren de aardappelen niet elders opgekocht maar wel van buiten het graafschap Culemborg ingevoerd.

De vervoerskosten

In het voorgaande is al een aantal keren enkele prijzen vermeld. Het reglement ging in de artikelen 61 en verder daar dieper op in. Een samenvatting hiervan is op zijn plaats, om zo een beeld te kunnen krijgen van de inkomsten van arbeiders in die dagen. Allereerst was een route uitgestippeld waarbij aangegeven werd hoeveel een bepaald af te leggen traject kostte. Van de Markt tot de Grote Kerkstraat en Binnenpoort vier penningen, van de Markt tot de Kleine Kerkstraat en Prijssestraat acht penningen, tot de Vierhoeken en Jerusalemssteeg twaalf penningen en tot de Lek en Zandpoort een stuiver.

Het zogenaamde ‘hardkoorn’ te lossen uit de schepen op de Meer en de Lek en op de wagens te laden of het laden van de wagens op de markt kostte per zak acht penningen. Werkzaamheden aan het Spoel kostten niet meer dan in de stad. Het koren dat ‘uitgezoldert’ werd, met andere woorden vanaf wagens op zolders gedragen kostte vier penningen per zak. Voorwaarde was wel dat de zolder niet hoger was dan twintig trappen [bedoeld zal zijn treden] inclusief een trap of drie onder of over. Dan moest het wel om de eerste verdieping gaan, betrof het de tweede verdieping, dan verdubbelde de prijs. Een zolder gelegen boven een kelderkamer werd als een eerste verdieping beschouwd tenzij die kelderkamer zeer hoog was. In het laatste geval moest de magistraat maar een besluit nemen hoe hier mee om te gaan. Onder ‘hardkoorn’ werden erwten, bonen, weit (tarwe), rogge en allerlei zaad (uitgezonderd hennipzaad) gerekend. Hennipzaad en gerst vielen onder licht koren. Om misverstanden te voorkomen, moest natuurlijk duidelijk zijn in welke inhoudsmaten men rekende. Bij het dragen op de markt mocht een zaak drie Bommelse schepels of een Utrechtse mudde wegen, gelijk te stellen aan drie Culemborgse schepels. Ging het om het dragen vanaf de huizen van de korenkopers waren de drie schepels Bommelse maat niet gelijk aan drie schepels [Culemborgse maat]. Waaraan wel werd niet vermeld. In een te dragen zak mocht zich maximaal drie schepels hard en vier Culemborgse schepels licht koren bevinden. Het laden van een zak koren vanuit de schuur aan de Lek in een schuit kostte drie duiten. Het overbrengen van het ene naar het andere schip kostte per zak koren twee duiten. Overigens moesten de zakkendragers bij het vullen van de zakken met koren deze openhouden, zonder dat hiertegen een vergoeding stond.

Voor andere koopmanswaren werd een stukloon doorberekend dat als volgt luidde:

Een kardeel siroop	f 12
Een asvat	f 10
Een smeervat	f 10
Een okshoofd of drieling	f 8
Een aam olie	f 6
Een vat met rijst	f 6
Een tabaksvat	f 6
Een ton vis	f 4
Een teerton	f 4
Een ton wagensmeer of stijfsel	f 3
Een baal koffiebonen of gierst	f 4
Per honderd pond lood	f 1
Een suikerpot	f 1
Een of meer pakken of sluitmanden die door een persoon gedragen kunnen worden	f 1
Een wagen met goederen toebehorende aan een man	f 10

Onduidelijk is de zinsnede dat van bovengenoemd loon de helft aan de voerlieden moest worden uitgekeerd. Aan te nemen valt, dat dit betrekking heeft op de laatste post van ‘een wagen met...’. Overigens moest men voor de verwerking van de volgende waren ook de helft van het genoten loon aan de voerlieden uitkeren: van een tabaksvat uit een schuit op een wagen te laden f 2, van een hoed smidskolen f 6,- en van een hoed kalk f 4,-.

Goederen waarover belasting moest worden betaald, mochten niet worden besteld alvorens deze bij de betrokken pachters waren langs gevoerd. Deze extra handeling was inbegrepen bij het arbeidsloon. Het was niet toegestaan hiervoor iets extra’s te verlangen. Daarnaast moest in alle voorkomende gelegenheden de pachters geholpen worden in het opsporen van fraude en smokkelwaren en justitie desgevraagd bij te staan op straffe van cassatie.

In 1776 ontstond tussen het gilde en de metselaar Rijnier Heusdans een meningsverschil over het lossen van de vloerstenen. Op 6 mei besloot de magistraat dat de vloerstenen aangevoerd door de Culemborgse burgers en ingezetenen vanuit Utrecht en elders door schepen aangevoerd, door de metselaars of hun knechten mochten worden ‘bewerkt’ zonder dat het gilde hierin hoefde te worden gekend.

Brandweerspuit

Het was verplicht te voldoen aan de stedelijke ordonnantie op de brand en zich onmiddellijk bij de brandspuit te melden en 'zig gewillig laten gebruiken' naar goedvinden van de Heeren Commissarissen (uit de magistraat). Elke zakkendrager was dan ook toegewezen aan één van de stedelijke brandspuiten. In het gildenboek zijn enkele van de brandspuitenlijsten bewaard gebleven en de gegevens hiervan zijn door mij per zakkendrager vermeld.

Personele gegevens

De jaargetallen achter de persoonsnamen hebben betrekking op de periode waarin zij in het gildenboek vermeld staan. Het gildenboek bevat slechts enkele totaaloverzichten en geeft verder informatie betreffende overleden gildenbroeders en hun gezinsleden. Het is waarschijnlijk dat er tussentijds meer gildenbroeders zijn toegelaten of uit het gilde zijn gegaan, zonder dat hiervan aantekening is gehouden of beter gezegd bewaard is gebleven. In 1760 is sprake van dertig gildengasten. Feitelijke beëdigingen zijn bekend voor de jaren 1826-1839. Bij steekproefgewijze vergelijking met de begrafenisposten voor de St. Barbarakerk is opgevallen dat soms kinderen worden begraven van personen met dezelfde voor- en achternaam als gildengasten, zonder dat in het gildenboek hiervan een aantekening is terug te vinden.

Berg, Geurt van den, 1791-1805 overleden. Medehelper in 1794-1796 en opziener in 1802-1805. In 1800 Gerardus genoemd. Werd vanwege zijn aanhoudende dispositie per 4 december 1805 opgevolgd door W. Vermeulen.

Blijenberg, Arie, 1835.

Blijenberg, Wouter, 1765-1818 overleden. Een kind begraven kerkhof St. Barbara avond 9-12-1765, een kind begraven kerkhof St. Barbara avond 23-4-1768 en tussen >1799-1800< zijn vrouw. Medehelper 1786-1793. Gildenmeester in 1794-1796 en hoofdman 1802-1817. Kreeg op 3 juni 1818 uit hoofde van zijn zestig jaar getrouwe dienst als hoofdman vanaf 9 juni een wekelijkse uitkering van f 1,-. Brandspuit nr. 3.

Borgstijn, ? Een kind begraven in 1761.

Borgsteijn, Albert, 1778-1793. Een kind begraven St. Barbara 29-4-1778.

Borgsteijn, Cornelis, 1752-1796. Zijn vrouw begraven kerkhof St. Barbara 1796, hij op 1-2-1796. Brandspuit nr. 2.

Borgstijn, Daniel, 1752-1769. Een kind begraven in 1756, een kind in 1760 en een kind in 1769. Brandspuit nr. 3.

Borgsteijn, Go[o]s[s]en, 1751-1794 overleden en begraven St. Barbara 5-12-1794. Zijn vrouw begraven volgens rekening 1751-1752. Zijn eerste vrouw begraven St. Barbara 10-7-1762. Twee kinderen begraven St. Barbara bij avond

25-10-1762. Gildenmeester 1751-1793. Brandspuit nr. 1. Op 4-2-1799 werd in de St. Barbara Elisabet Aarts, weduwe van Gosen Borgstein, begraven.

Borghsteijn, Jan, 1791-1793. Een kind begraven St. Barbara avond 17-6-1793.

Borgstein, Pieter, 1800-1810. Zijn vrouw Antje Helmus begraven St. Barbara 14-11-1810.

Broek, Jan van, 1752-1761 overleden en begraven St. Barbara 12-8-1761.

Bronk, Cornelis, 1839.

Brouwer, Gabriël, 1800-1803.

Bijl, Jan van der, 1758 overleden en begraven St. Barbara 10-2-1758.

Coenmans, Petrus, 1835.

Copier, Fredrick, 1752-1793, overleden. Identiek aan de Fredrik Copier Aartzoon op 4-2-1795 begraven op het kerkhof van de St. Barbara? Een dochter begraven in 1764. Brandspuit nr. 3.

Dillen, Huibert, 1751-1787. Een kind begraven kerkhof St. Barbara avond 6-6-1754. Medehelper 1751-1787. Brandspuit nr. 2.

Dijck, Gijsbert van, 1752.

Embden, Jan van, 1808-1820. Kind begraven St. Barbara 11-4-1809. Zijn vrouw overleden in 1820.

Eijssel/IJssel, Aard van den, 1803-1826 overleden.

Fenslijn/Fentzlein, Fredrick/Frits, 1752-1793 overleden en begraven kerkhof St. Barbara 20-3-1793. Brandspuit nr. 1.

Fremery, Gerrit, >1797-1808. Een kind begraven in >1797-1799<, zijn vrouw in >1799-1800<, een kind begraven St. Barbara avond 13-8-1805 en een kind begraven St. Barbara 26-10-1808.

Gaasbeek, Aart, 1786-1831 overleden. Een kind begraven kerkhof St. Barbara 24-5-1786. Medehelper 1791-1796 en opziener 1802-1817. Hoofdman in 1818-1830. Van ene Gaasbeek werden op 25 juli respectievelijk 2 augustus 1798 twee kinderen begraven kerkhof St. Barbara.

Gaasbeek, Dirk, 1822-1832 overleden. Een kind begraven in 1822

Gaasbeek, Hendrik, 1818. Twee kinderen begraven in 1818

Gaasbeek, Hendrik, 1828.

Gaasbeek, Jan, 1791-1831 overleden. Een kind begraven kerkhof St. Barbara 24-4-1794.

Gaasbeek Dz., Jan, 1830.

Gaasbeek, Theodorus, 1830. Een kind begraven in 1830.

Gasteren, Meerten van, 1752-1795 overleden en begraven kerkhof St. Barbara 20-4-1795. Een kind begraven kerkhof St. Barbara avond 10-7-1754. In 1791 aangeduid als gepensioneerd. Brandspuit 1.

Gelder, Anthony de, begraven kerkhof St. Barbara 16-5-1770.

Gelder, Arie[n] de, 1791-1800. In 1791 de plaats waargenomen door Hendrick Peper, in 1793 door Aart Wammes en in 1800 door Jan van Enderen.

Giesen, Michiel van, 1752-1762 overleden.

Grootveld, Steven van, 1751-1822. Medehelper 1751-1778. Een kind begraven in 1787, zijn vrouw in 1816 en een kind in 1822. Brandspuit nr. 3.

Haaren Hz., Jan van, 1838.

Haas, Albert de, 1752. Brandspuit nr. 2.

Haasbergen, Arien van, >1797-1799< overleden.

Ham, Anthony van den, 1752-1772. Een kind en een zoon begraven in 1758 en zijn vrouw in 1772. Brandspuit nr. 3.

Ham, Hendrik van den, 1791.

Heumen, Evert van, 1800-1832 overleden. Een kind begraven in 1802, een kind in 1808, een kind in 1810 en zijn vrouw in 1823.

Heuvel, Jan van den, 1752-1762 overleden en begraven St. Barbara 10-6-1762.

Heuvel, Willem van den, 1752-1762 overleden.

Hogendoorn, Cornelis, 1816. Een kind begraven in 1816.

Knobbout, Hendrik/Hendricus, 1752-1765 overleden en begraven kerkhof St. Barbara 25-6-1765.

Knoop, Aart, 1752-1809 overleden en begraven kerkhof St. Barbara 9-3-1809. Een kind begraven >1797-1800< en een kind in 1803.

Knoop, Ruth, 1762-1797 overleden en begraven kerkhof St. Barbara 25-10-1797. Een kind begraven St. Barbara avond 26-2-1762, een kind St. Barbara avond 10-9-1764, een kind in 1770 en een kind St. Barbara avond 23-2-1773. Brandspuit nr. 3.

Knotsenburg/Knotzenburgh, Teunis van, 1773-1793. Zijn vrouw in 1773 begraven. Brandspuit nr. 2.

Koemans, Andries, 1797-1813. Een kind begraven St. Barbara avond 24-5-1797, een kind in 1801, een kind in 1803, een kind in 1809 en een kind in 1813.

Korssen, Jan, 1752-1763 overleden. Zijn vrouw begraven St. Barbara 10-7-1756. aangeduid als Jan Lagerstond of Korssen.

Kramer, Jan Gerrit, 1798-1801. Commissaris.

Lagerstond, zie Korssen.

Leuwen, Wouter van, 1752.

Mol, Jan, in >1751-1752 overleden<.

Mom, Jan, 1798-1801. Commissaris.

Nieuwenhuysen, Hermandus/Mandus, 1791-1796 overleden en begraven St. Barbara 15-4-1796, een kind begraven in 1792 en zijn vrouw Gerrigje Vermeulen kerkhof St. Barbara 18-11-1795.

Nieuwenhuijsen, Pieter van, 1752-1786 overleden en begraven kerkhof St. Barbara 13-4-1786 en zijn vrouw kerkhof St. Barbara 23-8-1770. Brandspuit nr. 1.

Oldenburgh, Johannes van, 1752-1793 overleden. Zijn vrouw begraven St. Barbara 6-9-1773. Brandspuit nr. 1.

Oort, Anthony van, 1803. Waargenomen door Jan van Enderen.

Oost-Indien, Cornelis, 1752-1762 overleden, Een kind begraven in 1757 en een kind in 1758.

Oostindien, Frans, 1758 overleden.

Oostindien Stevensz, Frans, >1799-1810. Een kind begraven in >1799-1800< en zijn vrouw in 1810.

Oostindien, Steven, 1752-1800. Een kind begraven in 1769, een kind in 1773, twee kinderen in 1775, een kind in 1776 en een kind in 1787. Brandspuit nr. 3.

Panwijk Bernarduszoon, Cornelis van, 1838.

Pauw, Johannes, 1752-1766 overleden. Een kind begraven kerkhof St. Barbara 1-5-1758. Brandspuit nr. 2.

Peelen, Dirk, 1817-1830 overleden. Een kind begraven in 1817, een kind in 1821 en een kind in 1822

Peper, Hendrik[us], 1793-1803. Twee kinderen begraven kerkhof St. Barbara respectievelijk avond 19 mei en 7 december 1795, een kind tussen 1797-1799 en een kind in 1803.

Philippi, Willem, 1835.

Poel, Nicolaas van der, 1830.

Rademaker, Dirk, 1798-1801. Commissaris.

Reepen, Hendrikus, 1800.

Smits, Arien, 1754-1757. Zijn vrouw begraven kerkhof St. Barbara 7-8-1754 en twee kinderen begraven in 1757, waarvan één kerkhof St. Barbara avond 17 november.

Splindeler/Splintelaer/Spind'lar, Casper, 1752-1774 overleden. Brandspuit nr. 2.

Sprang, Adrianus van, 1803.

Stoffels, Nicolaas, 1827.

Stoffels[en], Rijk, >1797-1822. Een kind begraven >1797-1799<, een kind in 1805, een kind in 1822.

Veen, Otto van, 1791-1805. Een kind begraven kerkhof St. Barbara 23-2-1792, een kind kerkhof St. Barbara 4-12-1795 en twee kinderen kerkhof St. Barbara respectievelijk 7 en 25 januari 1796, een kind in 1802 en een kind kerkhof St. Barbara avond 14-3-1805, nu aangeduid als Otto Veenendaal.

Veen, Piet van, >1751-1752 overleden<.

Verbrugge[n], Steven, 1791-1801, Een kind begraven in 1801.

Vermeulen, Cornelis, 1793.

Vermeulen Lz., Gerrit, 1826.

Vermeulen, Klaas, 1793-1795 overleden. Een kind begraven in 1794.

Vermeulen, Peter/Pieter, 1752-1778 overleden. Een kind begraven in 1754 en een kind in 1757. Brandspuit nr. 1.

Vermeulen Petersz, Willem, 1793-1832 overleden. Opziener 1805-1831 en hoofdman 1832. Zijn vrouw begraven in 1831.

Vermeulen W. Pz., Willem, 1826-1833. Kind begraven in 1833.

Verschuur, Casper/Kasper, 1752-1769 overleden. Brandspuit nr. 1.

Visscher, Albert, 1752-1770. Een vrouw begraven in 1764 en een vrouw begraven in 1770. Brandspuit nr. 2.

Visser, Jan, 1752-1795 overleden. Een kind begraven in 1755, een kind in 1756 en zijn vrouw in 1786. Brandspuit nr. 2.

Visser, Jan, 1800-1828 overleden. Een kind begraven in 1808.

Visser, Meerten/Maarten, >1799-1803-1832

N.B. Een kind begraven in >1797-1799<, een kind in 1801, een kind in 1802, een kind in 1803, een kind in 1805, een kind in 1806, een kind in 1813. Zijn vrouw begraven in 1832.

Vlugt, Cornelis van der, 1791-1826 overleden

Vo[o]rst, Bernardus, 1752. Brandspuit nr. 3.

Vos, Pieter, 1752. Naam doorgestreept.

Vuuren, Antony/Anthonie van, 1786-1803. Een kind begraven in 1786.

Wal[l], Hendrik van der, 1752-1777 overleden. Twee kinderen begraven in 1758, een kind in 1760 en een kind in 1766. Brandspuit nr. 1.

Wammes, Aart, 1800-1803.

Wammes, Arnoldus, 1839.

Wammes, Jochem, 1797-1827 overleden. Een kind begraven in 1797 en een kind in 1801.

Zuijlen, Gerrit van, 1752-1787 overleden. Zijn vrouw en een kind begraven in 1775. Brandspuit nr. 2.

Bronnen

- Oud Archief stad Culemborg inv.nrs. 595-609 en 1845-1846 (Streekarchivariaat Rivierenland locatie Culemborg).
- Archief Sint Barbarakerk inv.nrs. 43-55 (Streekarchivariaat Rivierenland locatie Culemborg). Gebruik is gemaakt van indexen hierop in de locatie Tiel.

Acten van guarande uit Kesteren 1760-1797

A. Spies

Acten van guarande, ook wel genoemd akten van indemniteit, waren in letterlijke zin akten van schadeloosstelling. Dit hield in dat bij vertrek van bepaalde personen de diaconie of armbestuur van de plaats beloofde de kosten van levensonderhoud te zullen betalen in het geval de desbetreffende persoon tot armoede zou vervallen, dit betrof uiteraard alleen de inwoners die in die plaats geboren waren. Deze akten vormen een belangrijke genealogische bron. Hieruit kan, naast andere gegevens zoals bijvoorbeeld de gezinssamenstelling, de plaats worden gehaald waar de personen naar toe zijn gegaan of waar ze vandaan kwamen. Onderstaande lijst is afkomstig uit het Kerkenraadsboek Kesteren 1745-1804, waar de acten van guarande in vermeld staan die de diaconie in de periode van 1760-1797 heeft uitgegeven.

Aantekening Van die Personen aan welke met goedvinden van den Kerkenraad acte van Garantie, voor onverhoopte armoede, verleent is, sedert den Jaare 1760.
1760

15 Decemb[er] aan Cornelia, Dogter van Jan Crauwel en Treijneke Cornelisse met ter woon sig begeven hebbende na Ingen

21 Decemb[er] Aan Willemijn van Ooij, Dogter van Hendrik van Ooij en Maria van Brink, zullende Trouwen te Bleijswijck
1761

18 Oct[ober] Aan Maartje van Ooij, Dogter van Hendrik van Oij en Maria van Brink, getrouwt te Lijnden

19 Oct[ober] Aan Jantje van Glebbeek, Dogter van Gevert Jansen van Glebbeek en Teuntje Jansen, getrouwt met Abrah. Van Vulpen Tot Wijck bij Duurstede
1763

29 Maart Aan Jenneke van Everdingen, Dogter van Adam Arise van Everdingen en Marritje Ewoude, getrouwt in 's Hage

In Julij aan Cornelis van Ingen, soon van Teunis van Ingen en Margriet Verbrug, wonende thans te Eck, Geguarandeert volgens Inhoud van 't Reglement van Amptman en Ridderscap, geEmaneert Julij 1763

Aug[ustus] Dirk de Gooijer geboortig in de Audenweerd, thans wonende te Ommeren

14 Sept[ember] aan Jan Tobiasse van Lienden, soon van Tobias Jansen en Dirkje Masons, thans wonende te Ingen
1765

3 Jann[uarij] aan Dirk van Hommerson, thans te Ochten

29 Maij aan Willem van Woercum, thans te Utrecht

18 Nov[ember] aan Roelofje van de Waij, thans te Zeijst
aan Mechtelt van de Waij, thans te Utrecht
1766

21 April aan Judik van Woercum, thans te Rhenen

7 Sept[ember] aan Maria van Lienden, Dogter van Daniel van Lienden, thans te Rotterdam
1767

1 Maart aan Beleke van Lebbek, thans te Neerlangbroek

2 April aan Arien van Meerten, thans te Ingen

19 Maij aan 't kind van Geurt Willem Hermse genaamt Johanna, thans te Ommeren
1768

aan Anneke van Hoorn, thans te 's Hage
aan Jan van de Sluijs en sijn huisvrouw Willemina Clasina Rijke, benevens sijn 4 kinderen Hendrikje, Rijk, Jan, en Grietje, thans wonende te Rotterdam 10 Aug[ustus] 1768

	<u>1769</u>
<u>16 Jann[uar]ij</u>	aan Willem van Hardevelt thans wonende te Ouwerkerk aan den Amstel
2 Majj	aan Marcus van Kesteren, wonende te Thienhoven
11 Majj	aan Albertje Barendina Roggaar, thans wonende te Rhenen
	1771
April	aan Hendrik van der Horst, getrouwt te Egtelt
	1772
17 Decemb[er]	Aan 3 kinderen van Roelof van Trigt Ampts-Dienaar, alhier geprocreert, Met Namen Jenneke, Cornelis en Aart vertrocken na Ingen. Aan Stoffelina van Ingen, Dogter van Tuenis Stoffele van Ingen en Margriet Verbrug, getrouwt te Ingen Op dato aan deselve met 2 kinderen na Rhenen 5 Maert <u>1779</u>
	1773
16 Junij	aan Teunis Crouwel, soon van Jan Crauwel en Trijneke Cornelisse, na den Uithoorn
13 Decemb[er]	aan Hendrik van Hoorn, soon van Peter Cornelisse en Catharina Gerritse, na IJsselsteijn
	1775
15 April	aan Willemijn van Hemmen, na Rhenen
	1776
27 Nov[ember]	aan Maria van Hemmen, na Rhenen
	1777
23 Febr[uar]ij	aan Cornelis van Meerten, na Soelmond
27 Majj	aan Jan van der Horst voor 6 jaren na Haarlem
	<u>1778</u>
21 Oct[ober]	aan Marcus van Hoorn, soon als boven, na IJsselsteijn
	1779
6 Maart	Aan Stoffelijn van Ingen, hertrouwt met Dirk van den Hof, met haar 2 kinderen genaamt Maartje en Gerrit, in eerder Huwelijk alhier verwekt bij C. van Capel, thans wonende onder Rhenen
29 Dec[ember]	Aan Seger van Druten, zoon van Jacob van Druten en Hendrijn Hendriks, voor 6 Jaren na Haarlem
	1780
3 Jann[uar]ij	Aan Martinus van Hardevelt, na Weesp
26 April	Aan Geertje Vermeer, Dogter van Jan Ponse Vermeer, getrouwt in de Buurschap Aalst
	1781
4 Jann[uar]ij	Aan Weijntje Vermeer, Dogter van Reijer Vermeer, getrouwt te Cuijlenburg

	1782
14 Maart	Aan Aaltje van de Sluijs, Dogter van Seger van de Sluijs, zullende Trouwen te Nieuwpoort
	1783
1 Dec[ember]	Aan Jacoba van der Linden, Dogter van Christ. Derkse van der Linden, zullende Trouwen in 's Hage
	1789
24 Febr[uar]ij	Aan Margaritha van Leeuwen, Dogter van G. van Leeuwen, thans wonende te Rotterd[am] en aldaar Getrouwt
	1797
<u>30 Jann[uar]ij</u>	Aan Markus van Meerten, soon [van] Jakop van Meerten [en] Tunije Hol, een Brifje van Guransi door order van Den kerkenraat.

Onmondige kinderen en hun voogden in de Over-Betuwe 1731: schoutambt Heteren

W. van de Westeringh

Inleiding

In het archief van het Ambt Over-Betuwe bevinden zich van de schoutambten Elst, Valburg en Heteren lijsten uit 1731 met gegevens over kinderen, van wie een van de ouders overleden was of beide ouders overleden waren en die nog onmondig of minderjarig waren. Voor zover ze bekend waren, zijn in de lijsten ook hun voogden genoemd. Als de vader of de moeder hertrouwd zou zijn, bleef de voogdij over het kind of de kinderen uit het vorige huwelijk bestaan. In deze aflevering is de lijst van het schoutambt Heteren opgenomen. Het schoutambt Heteren omvatte de dorpen Driel, Heteren en Randwijk. Voor het dorp Heteren worden door mij nog nadere bijzonderheden voor de in de lijst genoemde personen gegeven.

Register van de onmondige kinderen en mombare of voogden soo verre mijn bewust is van het Scholt Ampt Heeteren voor Eerst Driel

1. De wed. Van Hall hare onmondige kinderen met name Jacobus, Geertruijt, Hendrijn en Naleke van Hall. Mombars Rut Coppers en Hendrik de Man.
2. De wed. Willem Limpers hare onmondige kinderen met name Antonij en Derkje Heijmericx. Mombars Gerrit Heijmerickx en Jan Hendriksen sijnde in den laetste zijn plaats den Hoogwelg. Heer van Balveren als administrateur in zijne plaats.

3. Gerrit Hermsen zijne onmondige kinderen met name Evert, Jan en Hendrijn. Geen mombare die bekend zijn.
4. De wed. Jacob Jansen hare onmondige kinderen genaemt Maria, Klaas, Elisabet en Willemijn. Evert Bons als Bestevader en Jan Bons als oom.
5. Jan Hanen zijne onmondige kinderen gent. Anna en Peter Hanen. Mombere Reijnder Egbers.
6. Teunis Gorseling zijne onmondige kinderen gent. Jan en Peter Gorseling. Mombere onbekent.
7. De wed. Arien Bartels hare onmondige kinderen gent. Jan, Jacob, Maria en Engel Bartels. Mombere Jan Barten en Cornelis Barten.
8. Jan Geurtsen zijne onmondige kinderen gent. Arien, Hendrik en Johanna Geurtsen. Mombere onbekent.
P.S. In een akte van 7-8-1728 wordt hij weduwnaar genoemd. Zie ook: Stukken en Brokken II (1995), blz. 136 – 137.

Volgt Randwijk

1. De wed. van Evert Jager hare onmondige kinderen gent. Evert Everse Jager. Mombere Willem Hermsen Stroes en Gijsbert Bitter.
2. Peter van Vastrik en Anneken Roest, beide overleden hebben een onmondig kind nagelaten genaemt Johannes Vastrik. Mombere Jacob Roest en Jacob van Ommeren.
3. Hendrik van Beijnum zijn onmondig kind genaemt Jan van Beijnum. Mombere de vader voorn. en Jacob Arissen.
4. Hermen van Cruchten zijne onmondige kinderen gent. Klaesijn en Jacob van Cruchten. Mombere Hendrik van Binsbergen en Hendrik de Bruijn te Hervelt.
5. Hermanus Derksen zijne onmondige kinderen gent. Derk, Gerritje en Jenneken Hermsen. Mombere Aaldert Willemsen en Jacob Arissen, ende vader voorn..
6. Jeremias Gramser en Grietje Geurtsen ,beide overleden hebben nagelaten vijf onmondige kinderen met name Geurt, Johannes, Hendrik Wouterke en Johanna Gramser. Mombere Rijk Wildeman woont int Rhenese veen en de custos van Zetten.
7. Hendrik Jacobs van Binsbergen zijne onmindige kinderen gent. Jacob, Gerritje en Johanna van Binsbergen. Mombere Hendrik van de Waal tot Heeteren ende vader voorn..
8. Thomas Hendriksen zijne onmondige kinderen gent. Aeltje, Hendrijn, Anneken, Johanna en Hendrik Tomasse. Mombere Gerrit Joosten tot Heeteren, Hendrik Bongers ende vader voorn..
9. Jelis Jansen zijn onmondig kind gent. Jan Jelisse van de Wal. Mombere Jan Wouters tot Elden ende vader voorn..
10. Peter Ijmers overleden en de vrouw Cristijna Peters nu weer hertrouwt zijn nagelaten drie onmondige kinderen genaemt Peter, Aeltje en Gijsbert Peters. Mombere Gerrit van Beijnum in Doornik en Peter van Vastrik zijnde overleden.

11. Aeldert van Rinsum overleden ende vrouw Maria Nulte nu weer hertrouwt en zijn nagelaten twee onmondige kinderen met name Hendrik en Trijneke van Rinsum. Mombere Jacob Arissen en Gijsbert Bitter en Hendrik Jager als Stieffvader.
12. Roeloff Heijendael zijne onmondige kindere gent. Willem en Derk Heijendael. Mombere Jan Heijendael ende vader voorn.

Heeteren

1. Jan Croll en Hendrijna Derksen beijden overleden en hebben nagelaten drie onmondige kinderen met name Elisabet, Anna en Hendrijna Croll. Mombere Johannes Derksen en Hendrik Croll tot Renkum sijnde in de laetste zijn plaats omdat hij buijten het Ampt woont den Scholt Verhuet.
2. de wed. Willem Aelbers hare onmondige kinderen zijn tien int getal te weten 3 mondig en 7 onmondig de name onbekent en de wed. nog niet getrouwt sijnde heeft geene mombere gestelt.
3. Cornelis van Elsen overleden en de vrouw Elisabet Coenders nu weer hertrouwt heeft verscheijde mondige en onmondige kinderen de name onbekent en de mombere ook.
haer man diese nu heeft Die heeft twee onmondige kinderen genaemt Leendert en Engel Huijbers. Mombere onbekent.
4. de wed. Casper Derksen heeft twee onmondige kinderen gent. Cornelis en Teunis Caspers. Mombere onbekent.
5. de wed. Jantje Bongers heeft een onmondig kind genaemt Jacob Gerritsen. Geen mombere.
6. Egbert van Harpen en Johanna van de Waal beide overleden en hebben nagelaten 3 onmondige kinderen gent. Willem, Catrijna en de derde onbekent. Mombere onbekent maer Hendrik van de Waal en Jan Willem van de Waal zijn oomen hier van.
7. Evert Hermsen zijne onmondige kinderen zijn twee ingetal de name onbekent ende mombere ook.
8. Jan Louwerensen heeft twee onmondige kinderen gent. Antonij en Ulanda Everdijna Jansen. Mombere Jacob Luijb en Gijsbert Noorthoff.
9. Hendrik van Lonkhuijsen heeft een onmondig kind genaemt Rijkxke Lonkhuijsen. Mombere onbekent.
10. Arnoldus van Niftrik heeft drie onmondige kinderen genaemt Rijk, Jan en Petronella van Niftrik. Geen mombere.
11. Egbert Egbers zijn onmondige kinderen gent. Lubbertje, Maria, Evert en Egbert Egberse. Geen mombere.
12. de wed. van den gewesene Scholt Rutger Swaan hare onmondige kinderen gent. Fijtje, Casper en Petronella Swaan. Mombere onbekent.
13. de wed. Jacob Tacken hare onmondige kinderen gent. Peter en Hendrijna Tacken. Geen mombere.

dese lijst is door mij onderges. Scholtus na beste wetenschap opgesteld op den 10 Novemb. 1731.

EVerhuet
Scholtus.

Bron:

Archief Polderdistrict Betuwe; Oud-Archief Over-Betuwe, inv.nr. 147.

..-.-.-.

Bijzonderheden voor Heteren:

1. Jan Croll, j.m., tr. (Ger.) Heteren 7-5-1713 Hendrijn Derks, j.d., beiden uit Heteren. Kinderen: Kinderen, ged. (Ger.) Heteren: 1. en 2. Elisabeth en Anna, 11-2-1714; 3. Anna, 28-4-1715 en 4. Hendrijn, 16-8-1716.

Jan Croll wordt op 8 september 1729 weduwnaar genoemd (vermoedelijk sinds kort). Kort nadien is hij ook overleden, want op 18 oktober is er al sprake van de beide voogden over de drie kinderen. Die voogden waren Johannes Derks en de scholt Evert Verhuet in plaats van Hendrik Croll die te oud was.

(Aantekeningen van wijlen ir. J. van Beijnum waren nuttig bij het opstellen van bovenstaande gegevens over de voogdij en het overlijden van de ouders.)

2. Willem Aalbers, tr. ca. 1706 Ida (Ytje) Rijken. Kinderen, ged. (R.K.) te Heteren, parochie Indoornik: 1. Anna Catharina, 13-11-1707; 2. Henricus, 8-1-1708; 3. Maria, 23-5-1709; 4. Joannes, 29-1-1711; 5. Rudolphus, 28-3-1716; 6. Hendrina, 29-10-1717 (ook in het R.K. doopboek van Wageningen ingeschreven!); 7. Antonius, 13-5-1719; 8. Theodorus, 1-2-1721; 9. Henrica, 14-6-1722, 10. Geertruida, 29-10-1723 en 11. Alberta, 5-4-1726.

3. Cornelis van Elsen, j.m. uit Hoijen in het land van Kleef, ondertr. (Ger.) Heteren 25-3-1699 Lijsbeth Cornelissen (= van Heumen), j.d. van Heteren. Kinderen, ged. (R.K.) Heteren, parochie Indoornik: 1. Cornelius, 3-3-1700; 2. Martinus, 5-9-1701; 3. Maria, Randwijk 30-11-1703; 4. Bernarda, 5-12-1705; 5. Maria, 15-8-1706; 6. Joannes, 23-10-1707; 7. Antonius, 24-2-1716; 8. Cornelia, 11-8-1717 en 9. Henrica, 4-2-1720 (ook in het R.K. doopboek van Wageningen ingeschreven!). Mogelijk nog kinderen, elders geboren?, tussen 1707 en 1716. Elisabeth van Heumen hertr. (R.K.) Indoornik 21-3-1729 Hubertus Leenders, wedr. Lijsbeth Evers. Uit zijn eerste huwelijk werden (R.K.) ged. te Heteren, parochie Indoornik: 1. Leonarda, 15-8-1720; 2. Engelbertha, 5-6-1722 en 3. Anna Maria, 21-12-1723.

4. Kaspar Derks, wedr. Kornelia Theunissen, tr. (Ger.) Heteren 28-4-1709 Hendrijn Lauwrenszen, beiden van Heteren. Kinderen, ged. (Ger.) Heteren: 1. Derck, 27-4-1710; 2. Johannes, 21-3-1713; 3. Ulandt, 18-2-1714; 4. Cornelis, 30-10-1718 (volgens een aantekening in een boek = bijbel?) en 5. Cornelis, geb. 19-7-21 (volgens een aantekening in een boek).

5. Gerrit Hendriks & Jantje Bongers. Kinderen, ged. (Ger.) Heteren:

1. Johannes, 4-4-1707; 2. Trijneke, 15-9-1709; 3. Truytje, 3-1-1712 en 4. Jenneke, 12-5-1715.

6. Egbert van Harpen & Johanna van de Waal.

Wanneer en waar zij getrouwd waren, is niet bekend. De (Ger.) doop- en trouwboeken van Heteren vertonen hiaten in het begin van de 18de eeuw. Mogelijk woonden zij in 's-Hertogenbosch, omdat niet alleen hun zoon Willem (François) daar geboren zou zijn zoals vermeld staat bij de inschrijving van zijn huwelijk (Heteren 1754), maar ook hun dochter Cornelia. Bij de inschrijving van haar (Ger.) lidmaatschap in Heteren (1741) staat vermeld dat zij geboortig was in Den Bosch. In 1744 werd haar attestatie naar Amsterdam overgegeven. Bij de inschrijving van haar huwelijk in Amsterdam (1754) staat eveneens vermeld dat zij geboortig was van 's-Hertogenbosch. Maar van beiden zijn in 's-Hertogenbosch (nog) geen gegevens gevonden.

Bij de scheiding van de ongedeelde goederen van hun (groot)ouders Roelof van de Waal en Catharina de Vree (1747) erfden de drie kinderen van Johanna de Waal en Egbert van Harpen namens hun moeder een vierde deel. Hiervoor was een volmacht in Amsterdam opgemaakt. De andere drie delen waren voor Aart van de Waal, Jan Willem van de Waal en de kinderen van de overleden Hendrik van de Waal.

De drie kinderen van Egbert van Harpen (soms: Van Herpen) en Johanna van de Waal waren: Willem (François), Cathrijn en Cornelia (geb. 1720/21) van Harpen. (Aantekeningen van wijlen ir. J. van Beijnum waren nuttig bij het opstellen van deze globale gegevens.)

7. Everardus Hermsen Einck, wedr. Woudina de la Hay, tr. (R.K.) Indoornik 31-7-1729 Elisabeth Lukese. Uit zijn eerste huwelijk met Woudina de la Hay werden (R.K.) ged. Indoornik: 1. te Lakemond 25-6-1723: Joanna en 2. te Heteren 15-2-1726: Agnes.

Het eerste kind uit zijn tweede huwelijk werd Woudina, naar zijn overleden eerste vrouw, genoemd, ged. (R.K.) Heteren 14-3-1730.

8. Jan Lau(w)renszen tr. (Ger.) Heteren 6-4-1711 Derkje de Veer, beiden van Heteren. Kind, ged. (Ger.) Heteren: Ulandt Everdina, 8-4-1714.

PORT BETAALD

GORINCHEM

Afzender
NGV afdeling Betuwe
Schaeapmanstraat 15
4191 HL Geldermalsen

9. Hendrik van Lonkhuijsen tr. (Ger.) Heteren 16-11-1721 Neeltje Terwoerd, beiden van Heteren. Uit dit huwelijk één kind: Rijkje, ged. (Ger.) Heteren 16-22-1722. Neeltje Terwoerd overl. Heteren 22-11-1723.

Hendrik van Lonkhuijsen hertr. (Ger.) Heteren 26-3-1724 Helena Vermeer, nicht van zijn eerste vrouw. Het eerste kind uit zijn tweede huwelijk werd Neeltje, naar zijn overleden eerste vrouw, genoemd, geb./ged. (Ger.) Heteren 12/18-2-1725. Zie: Gens Nostra, 40, 8, (1985), blz. 334 – 343.

Voogden over Rijkxke van Lonkhuijsen waren haar ooms Christiaan Terwoerd en Daam van Lonkhuijsen.

10. Arnoldus van Niftrik, magistri? & Jantje Peters. Kinderen, allen ged. (R.K.) Heteren: 1. Theodorus, 24-9-1693; 2. Petronella, 1-11-1695; 3. Joannes, 23-5-1697; 4. Petrus, 10-7-1701; 5. Cornelius, 5-3-1704; 6. Gerardus, 18-7-1706; 7. Richardus, 1-7-1708 en 8. Petronella, 28-1-1715.

Over Petronella van Niftrik (moordaanslag), zie: Amsterdamse Courant , 2 January 1766.

11. Egbert Egbers, j.m. van Apeldoorn, ondertr. (Ger.) Heteren 8-6-1710 Peternel Evers de Boer. Kinderen, ged. (Ger.) Heteren: 1. Eghbert, 25-5-1710; 2. Janna, 27-2-1711; 3. Lubbertina, 29-10-1713; 4. Willemijn, 20-10-1715; 5. Mary Catrijn, 8-8-1717 en 6. Hendrijn, 23-4-1719.

12. Rutger Swaan, j.m., tr. (Ger.) Heteren 22-4-1708 Jantje van Veerhuijsen (= van Ver(r)esen), j.d., beiden van Heteren. Kinderen, ged. (Ger.) Heteren: 1. Peter, 16-12-1708; 2. Geertruyt, 15-2-1709; 3. Gerdina, 25-10-1711; 4. Sophia, 10-6-1714 en 5. Caspar Antony, 28-11-1717. Later is verm. nog een dochter Petronella geboren.

Jantje Veresen hertr. Jacob Luyb.

13. Jacobus Tacken, j.m. van Velp, tr. (Ger.) Heteren 13-2-1697 Nieske Withkamp. Kinderen uit dit huwelijk, ged. (Ger.) Heteren: 1. Adrianus, 20-5-1708; 2. Rijck, 29-12-1709; 3. Ariaan, 13-4-1711; 4. Peter, 27-8-1713; 5. Cornelis, 8-9-1715 en 6. Hendrijn, 15-6-1717. Tussen 1700 en 1707 zijn geen (Ger.) doopgegevens van Heteren bekend.